

Asia: VN/4099/2024

Lausuntopyyntö: Työryhmämietintö hallituksen esitykseksi hankintalain, erityisalojen hankintalain sekä rikosrekisterilain 6 b §: n muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Esityksen yleiset tavoitteet ja päämäärät

Mitä mieltä olette esityksen yleisistä tavoitteista ja päämääristä? Saavutetaanko esityksellä hallitusohjelman yleiset tavoitteet säästöistä ja kilpailun lisäämisestä?

Esityksen tavoitteet ovat kannatettavia: lisätä julkisten hankintojen tehokkuutta ja saavuttaa säästöjä. Esityksen ehdotukset eivät kuitenkaan edistä tavoitteiden saavuttamista, vaan ovat omiaan lisäämään hallinnollista taakkaa ja hankintoihin liittyvää byrokratiaa, viivästyttämään hankintoja ja aiheuttamaan juridisia, toiminnallisia ja taloudellisia riskejä. Esitys sidosyksikköjen omistusten 10 prosentin vähimmäisosuudesta on perusteeton ja vaikeuttaa kohtuuttomasti kuntien lakisääteisten tehtävien hoitamista. Ehdotus rikkoo toimivat palveluiden järjestämisen rakenteet ja kohtelee eri kokoisia kuntia eriarvoisesti.

Julkisten hankintojen menettelyt ovat jo nykyisin erittäin säänneltyä. Hankintalain lisäksi hankinnoissa on huomioitava jatkuvasti lisääntyvä EU-sääntely. Julkisten hankintojen houkuttelevuutta lisääisi todennäköisesti enemmän sääntelyn keventäminen kuin jatkuvasti lisääntyvät prosessivaatimukset ja valitusmahdollisuuksien kasvattaminen.

Alueellisen elinvoimaisuuden osalta ehdotettu muutos aiheuttaisi merkittäviä taloudellisia ja toiminnallisia vahinkoja erityisesti pienille kunnille, jotka menettäisivät sidosyksiköiden tarjoaman alueellisen yhteistyön edut ja tehokkuushyödyt. Suuremmat toimijat joko säilyvät jo riittävästi omistamassaan in-house-yhtiössä tai ottavat ko. tukipalvelutuotannon itselleen. Pienet kunnat puolestaan joutuvat pienomistajina sidosyksikköyhteistyön ulkopuolelle. Niillä ei ole resursseja kilpailuttaa ja järjestää tarvitsemiaan palveluita, eivätkä ne ole ratkaisutoimittajille itsenäisinä riittävän kiinnostavia. Esimerkiksi ICT-palveluiden osalta pienen kunnan kokonaisuus ei ole riittävän kiinnostava, mutta esim. puhtaus- tai ateriapalveluiden osalta pienenkin kunnan kokonaiskilpailutus on pienyrittäjälle liian iso.

Hankintojen valmistelu

Hankintojen valmistelua koskevilla ehdotuksilla pyritään lisäämään hankintojen huolellista valmistelua, markkinakartoituksen käyttöä, sekä kilpailua julkisissa hankinnoissa. Tavoitteena on saada lisää tarjontaa ja säästöjä. Työryhmän mietinnössä ehdotetussa ratkaisussa on samanaikaisesti pyritty varmistamaan, että se on käytännön hankintatoimen näkökulmasta tarkoituksenmukainen.

- **Kuinka hyvin hankintalain 65, 75, 124 ja 125 §:iä koskeva esitys edistää markkinakartoituksen käyttöä ja hankinnan huolellista valmistelua?**

Hankintalain 65 §:än (markkinakartoitus) esitetty muutos on pääasiassa asianmukainen. Hankintayksikköjen etuna on kaikenlaisen vuoropuhelun ja markkinantuntemuksen parantaminen hankinnan valmistelun aikana. Käytännössä tätä tehdään jo laajasti hankinnan koosta riippumatta. Markkinakartoituksesta ei tule kuitenkaan tehdä pakollista, sillä kategorinen velvoite voi olla ongelmallinen esimerkiksi kiireellisissä hankinnoissa sekä säännönmukaisesti toistuvissa hankinnoissa, joissa hankintayksiköllä on hyvä käsitys markkinoista.

Hankintalain 75 §:än (hankintasopimuksen jakaminen osiin) esitetty muutos on tavoitteiltaan ymmärrettävä, mutta erityisen ongelmalliseksi säännöksen tekee jakamiseen liittyvän valituskiellon kumoaminen 146 §:stä. Hankinnan jakamista koskevasta päätöksestä ei tulisi voida valittaa, sillä hankintayksikön tulee voida tehdä sellaisia hankinnan laajuutta koskevia ratkaisuja, jotka mahdollistavat hankinnan tekemisen hankintayksikön ja hankinnan loppukäyttäjien kannalta tarkoituksenmukaisimmalla tavalla ottaen kuitenkin huomioon mahdollisimman laajan kilpailun syntymisen.

Jos valitusoikeus kuitenkin avataan hankinnan jakamista koskevaan ratkaisuun, 14 päivän valitusajan tulisi alkaa hankintailmoituksen julkaisemisesta. Täysin kestämaton ratkaisu olisi se, että valitusaika alkaisi vasta hankintapäätöksestä.

Hankintalain 124 §:än esitetty muutos (hankintamenettelyä koskeva kertomus) lisäisi merkittävästi hallinnollista taakkaa. Hankinnan valmistelun kuvaaminen hankintaa koskevassa kertomuksessa on uusi velvoite. Erityisen ongelmallinen on ehdotuksen mukainen muutos 146 §:ään, jonka mukaan valituskielto koskisi hankintakertomuksessa olevaa hankinnan valmistelun kuvausta, sillä säännösehdotus avaa epäsuorasti valitusoikeuden kertomuksen muihin osiin. Kertomus sisältää kuvauksia hankintaprosessin kulusta, eikä sen tulisi olla miltään osin valituskelpoinen. Tarjoajien asemaan liittyvistä ratkaisuista tehdään valituskelpoiset päätökset, jotka annetaan tiedoksi. Kertomusta ei anneta tiedoksi valitusosoituksineen, joten valitusoikeus ja -aika jäisivät avoimiksi. Kertomus tulee siten poistaa 146 §:stä. Pykälässä säädetään jo nyt kielto valittaa hankinnan valmistelusta, joten muutos on tarpeeton.

Hankintalain 125 §:än esitetty muutos, joka velvoittaisi hankintamenettelyn keskeyttämiseen, jos on saatu vain yksi tarjous, on tavoitteeltaan ymmärrettävä, mutta käytännössä toimimaton. Sääntelyä ei tulisi muuttaa, sillä hankintayksiköllä on jo nyt oikeus keskeyttää hankinta, jos kilpailua ei synny. Kategorinen velvoite on ongelmallinen, sillä tarjousten vähäisyys voi johtua mm. siitä, että markkinoilla on vain vähän yrityksiä ja tarjontaa – tähän liittyvä riski on suurin pienissä kunnissa. Mikäli saatu tarjous on hinnaltaan ja laadultaan hyvä, tarjouskilpailun keskeyttäminen aiheuttaa vain turhaa työtä, viivästyksiä ja johtaa todennäköisesti korkeampiin hintoihin uusittavassa tarjouskilpailussa. Tilanteissa, joissa useamman tarjouksen puuttumisen syynä ovat laatuun liittyvät vaatimukset, tarjouskilpailun uusiminen voi edellyttää tinkimistä laatu- ja hintakohdista ja johtaa siten heikompaan laatuun. Lisäksi hankintayksikön vahingoksi jäisivät uuden tarjouskilpailun järjestämisen kustannukset sekä siihen käytetty aika.

- **Ovatko esitetyt keinot sopivia näiden tavoitteiden saavuttamiseksi?**

Esitetyissä muutoksissa ei ole huomioitu pienempiä, joissa hankintoihin ei välttämättä markkinoilla ole tarjontaa tai kiinnostusta johtuen niiden pienestä volyymistä. Mikäli hankinta tulee keskeyttää vain yhden tarjouksen saapessa, johtaa tämä helposti hankintojen suunnittelussa ja hankinta-asiakirjojen laadinnassa laadusta tinkimiseen ja sopimusehtojen heikennyksiin. Uudessa tarjouskilpailussa voidaan silti saada vain yksi tarjous, joka voi olla samalta tarjoajalta kuin edellinen, mutta uudessa tarjouksessa voi olla korkeampi hinta ja/tai heikommät sopimusehdot.

Sidosyksiköiden käytön rajoittaminen

Mitä mieltä olette esityksessä ehdotetusta sidosyksiköiden vähimmäisomistusta koskevasta vaatimuksesta? Onko se mielestänne tarkoituksenmukainen ja toteuttamiskelpoinen?

Lakiesityksessä ehdotettu 10 prosentin vähimmäisomistusvaatimus ei ole tarkoituksenmukainen eikä toteuttamiskelpoinen. Tämä johtuu esityksen puutteellisesta vaikutustenarvioinnista, sen taloudellisista ja toiminnallisista vahingoista erityisesti pienille ja keskisuurille kunnille, sekä ristiriidasta perustuslain 121 §:n määrittelemän kuntien itsehallinnon kanssa. Muutos tulee kohtelevaan eri kokoisia kuntia perusteetta eriarvoisesti. Vähintäänkin tulisi arvioida esityksen vaikutuksia eri kokoihin kuntiin, sillä käytännössä kuntien mahdollisuudet järjestää toimintonsa itse vaihtelevat huomattavan paljon.

Minkälaisia vaikutuksia esitetyllä sidosyksiköiden omistusosuuden vähimmäisvaatimuksella mielestänne on?

Omistusjärjestelyihin pakottava esitetty vähimmäisomistuskonkreettinen mekanismi vaarantaa ja osin kokonaan lopettaa seudullisen yhteistyön palveluiden järjestämisessä. On syytä muistaa, että palveluiden järjestämiseen yhdessä on aiemmin jopa kannustettu volyymihyötyjen, osaamisen, neuvotteluvoiman ja investointien keskittämisen hyötyjen saamiseksi. Toisaalta seudullinen yhteistyö on ollut hyödyllistä pienempien kuntien toimintaedellytysten varmistamiseksi sekä kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyön pohjana. Esitetty muutos yhtiöiden omistukseen sirpaloittaa ja rikkoo toimivia palveluita ja järjestämisen tapaa. Lyhyen siirtymäajan vuoksi kuntien lakisääteisten palveluiden järjestäminen vaarantuu merkittävästi.

Vaikka uudistuksella tavoitellaan julkisen sektorin kustannussäästöjä, on sen vaikutus päinvastainen. Sidosyksikköjen käytön kategorinen rajoittaminen nostaa vääjäämättä julkisen sektorin kustannuksia. Kustannukset syntyvät mm. yhtiöiden ja palveluiden purkamisesta ja uudelleen organisoimisesta. Lisäksi kuntien neuvotteluvoima ja keskittämisestä saadut edut vähenevät.

ICT- ja taloushallinnossa in house-järjestelyiden purkaminen tarkoittaa merkittävää hallinnon uudelleenjärjestelyä, jossa todennäköisiä voittajia ovat suuret, monikansalliset järjestelmätoimittajat. Suurten yhtiöiden kanssa yksittäisen kunnan neuvotteluasema on olematon. Huomattakoon, että ICT-palveluja tuottavat sidosyksiköt hankkivat jo nyt suuren osan tarjoamistaan palveluista markkinoilta ja kilpailuttavat palvelut siten, että myös pienet kunnat saavat palvelut kilpailukykyiseen hintaan.

Kuntien valtakunnallinen yhteistyö esimerkiksi ICT-palveluiden kehittämisessä muuttuu ehdotetun sääntelyn myötä mahdottomaksi. Sidosyksikköyhtiössä on kehitetty ICT-palveluita, joita ei ole markkinoilla ollut saatavilla tai kaupallisia palveluntarjoajia on ollut vain muutama. Esimerkki tehdystä yhteiskehittämisestä on mm. yli sadassa kunnassa käytössä oleva avoimen lähdekoodin Koha-kirjastojärjestelmä. ICT-palveluiden kehittäminen edellyttää osaamista, resursseja ja suurta käyttäjämäärää.

- **Jos sidosyksiköitä koskeva muutos toteutetaan esitetyllä tavalla, mitä toimenpiteitä ja niistä aiheutuvia kustannuksia muutos todennäköisesti aiheuttaisi edustamanne organisaation eri toimialojen kannalta ja yleisesti?**

Sidosyksikköiden kautta hankitut palvelut ovat kunnille taloudellinen tapa järjestää palvelut yhdessä muiden kuntien kanssa. Erityisesti pienet ja keskisuuret kunnat ovat vaikeuksissa, mikäli lakimuutos toteutuu. Myös suurille kaupungeille aiheutuu uudistuksesta merkittäviä lisäkustannuksia ja työtä. Maskun kaltaisen pienehkön kunnan kannalta toiminnan omaksi ottaminen vaatisi mittavia investointeja (esim. jätehuolto), palveluiden kilpailuttaminen suuria ja kalliita järjestelmämuutoksia (esim. talous- ja henkilöstöhallinto) ja in-house-yhtiöiden omistusosuuksien uudelleenjärjestely esitetyn vähintään kymmenen prosentin omistusosuuksiin erittäin kalliita osakekauppoja. Toiminnan jatkuvuuden kannalta kilpailuttaminen tuo joillain toimialoilla riskejä ohjelmisto- ja henkilöstökustannuksiin.

Maskun kunta joutuisi esityksen toteutuessa päättämään uudesta järjestämistavasta Turun Seudun Puhdistamo Oy:lta, Turun Seudun Jätehuolto Oy:lta, Kuntien palvelukeskus KPK ICT Oy:lta, Kuntien palvelukeskus KPK THH Oy:lta, Turun Seudun Vesi Oy:lta, Koha-Suomi Oy:lta, Turku Science Park Oy / Turun Seudun Kehitys Oy:lta, Monetra Oulu Oy:lta, Tilikunta Oy:lta sekä KAS Asunnot Oy:lta hankkimiensa palveluiden osalta. Suurimmassa osassa näiden toimialaa markkinoilla ei ole olemassa suoraan hankittavissa olevaa palvelua, vaan yhteisten yhtiöiden purkaminen edellyttäisi Maskun kunnalta mittavia rakennus- henkilöstö- ja ohjelmistoinvestointeja.

Pelkästään ao. palveluita koskevien kilpailutusten järjestämisestä ja uusien järjestelmien käyttöönotosta aiheutuisi merkittävät lisäkustannukset, jotka osin toistuisivat aina kilpailutettujen sopimuskausien kulloinkin päättyessä. Kohtuuttoman lyhyessä siirtymäajassa tehdystä järjestämis-/hankintatavan muutoksesta seuraavaa palveluhintojen nousua sekä palveluiden laadun ja toimivuuden muutosten aiheuttamia välillisiä kustannuksia on mahdotonta tarkkaan arvioida.

- **Mitä toimenpiteitä organisaationne aikoo sidosyksikön omistajana tehdä vähimmäisomistusrajaa koskevan sääntelyn seurauksena (esimerkiksi jatkuuko toiminta markkinaehtoisena, puretaanko yhtiö, pilkotaanko yhtiö, ryhdytäänkö muihin toimenpiteisiin?)**

Asiaa ei kunnassa olla vielä linjattu, mutta keskustelua kuntien yhteisomistuksessa olevin yhtiöiden kanssa on käyty. Todennäköisesti osa toiminnoista siirtyy markkinoille, osa toiminnoista otetaan omaksi toiminnaksi ja osassa yhtiöitä omistusosuuksia järjestellään uudelleen.

Kuntien taloustilanne on muutenkin haastava ja esitettyjen muutosten takia kuntien kustannukset tulevat nousemaan. Nykyään sidosyksiköiden omistusosuus perustuu tyypillisesti asukaslukuun tai vastaavaan kunnan tai hyvinvointialueen kokoa kuvaavaan kriteeriin, ja kustannukset jakaantuvat omistajien kantokyvyn mukaisesti. Mekaaninen vähimmäisomistusvaatimus pakottaa pieniä kuntia kasvattamaan omistusosuuttaan sidosyksiköissä, jolloin kunta voi jatkossa joutua investoimaan sidosyksikön toimintaan merkittävästi yli oman kantokykynsä ja osuutensa.

On myös hyvin todennäköisestä, että tarjoajat tulevat keskittymään kiinnostaviksi kokemiinsa kilpailutuksiin ja erityisesti pienten kuntien kilpailutukset voivat jäädä ilman tarjouksia tai tarjoukset voivat olla samanaikaisten kilpailutusten vuoksi hinnoittelultaan kalliita ja sisällöltään huonosti valmisteltuja.

- **Minkälaisia taloudellisia tai muita hyötyjä muutoksesta todennäköisesti seuraisi?**

Suoria taloudellisia hyötyjä ei ole tiedossa. Kuntien keskinäinen yhteistyö toivottavasti lisääntyisi ja sitä kautta aikanaan voisi olla mahdollista saada taloudellisia hyötyjä.

Eryteisesti hankintakonsultit sekä yksityinen talous-, HR- ja ICT- palvelutuotannon sektori voisivat tehdä erittäin hyvää tulosta markkinoiden ajautuessa kysynnän ja tarjonnan epätasapainoon.

Myydällä nykyiset sidosyksikköyhtiöt ulkomaisille pääomasijoittajille, kuntien ja hyvinvointialueiden talous voisi hyötyä kertaluontoisesti. Pitkäaikaiset vaikutukset kunnalle, hyvinvointialueelle, alueiden elinvoimalle sekä kansantaloudelle olisivat kuitenkin negatiiviset korkeampien hintojen, ulkomaille valuvien osinkojen sekä PK-yritysten liikevaihdon vähenemisen myötä.

Ovatko esitetyt sidosyksiköitä koskevat siirtymäajat mielestänne riittävät? Kuinka paljon aikaa muutoksiin tarvitaan?

Ehdotettu siirtymäaika on kohtuuttoman lyhyt, useimmilla toimialoilla mahdoton toteuttaa. Palveluiden uudelleenjärjestäminen koskee samanaikaisesti sekä taloudellisesti että sisällöllisesti merkittävää osaa kuntien tarjoamista palveluista. Tällaisessa tilanteessa riskinä ovat erilaiset markkinahäiriöt, jotka usein johtavat kustannusten nousuun sekä palveluiden käyttäjiä koskeviin häiriötilanteisiin.

Lyhyt siirtymäaika johtaa tilanteeseen, jossa tietyillä toimialoilla on samaan aikaan käynnissä merkittävä määrä suuren volyymin tarjouspyyntöjä. On riskinä, että hankintayksiköt eivät saa riittävästi tarjouksia, hinnat kasvavat ja eikä osajia ole saatavilla. Kilpailutukset olisi voitava suunnitella ja aikatauluttaa hallitusti useammalle vuodelle.

Esityksen mukaisella tavalla lakia muutettaessa siirtymäajan tulisi olla useita vuosia, ja erityisesti kriittiseen infrastruktuuriin ja huoltovarmuuteen liittyvillä toimialoilla vielä pidempi, jos niitä ei ole mahdollista rajata esityksen ulkopuolelle, kuten Maskun kunta useimpien muiden kuntien tavoin ensisijaisesti esittää.

- **Mitä siirtymäaikaa vaativia toimenpiteitä sidosyksiköitä koskeva kirjaus aiheuttaisi?**

Palvelutuotannon uudelleenjärjestämisen vaihtoehtoina olisivat omaksi toiminnaksi ottaminen, uusien yhtiöiden muodostaminen sekä markkinoilta kilpailuttaminen. Lakimuutos vaatisi kunnilta merkittävät työpanokset sekä taloudelliset satsaukset. Siirtymäaikana syntyisi tarpeettomia kilpailutuksia ja niihin liittyvää ylimääräistä työtä. Lisäksi pitäisi huolehtia sopimusten päättämiseen liittyvistä toimenpiteistä. Pienissä kunnissa ei ole omia laki- eikä hankintapalveluyksiköitä, joten palvelua jouduttaisiin ostamaan ulkopuolisilta konsulteilta. Kaikki ylimääräinen työ on poissa varsinaisten lakisääteisten palveluiden tuottamisesta sekä kunnan omaehtoisesta palvelujen ja prosessien kehitystyöstä.

Palvelutuotannon uudelleenjärjestämisen läpivienti yksittäiseltä organisaatiolta vie useamman vuoden. Huomioitavaa on, että lakimuutoksen vuoksi sadat organisaatiot toteuttaisivat muutoksia yhtäaikaaisesti, joka aiheuttaisi riskejä peruspalveluiden jatkuvuudelle, osajien riittävyydelle sekä mm. järjestelmätoimittajien toimituskapasiteetille.

Mietinnön liitteinä olevissa eriävissä mielipiteissä on esitetty poikkeuksia sidosyksiköiden omistusosuusvaatimukseen. Tulisiko vaatimukseen säätää poikkeuksia? Minkälaiset poikkeukset olisivat tarkoituksenmukaisia?

Muutoksen vaikutukset ovat niin laajat, ettei muutosta tulisi toteuttaa edes poikkeuksiin nojaten. Lähtökohtaisesti sidosyksiköiden omistusosuusrajaus ei ole kannatettava ja johtaa kustannusten nousuun eikä lisää kilpailua. Omistusrajauksen suurin ongelma on, että se tulee kohdistumaan erityisesti pieniin kuntiin. Poikkeuksena tulisi siten vähintään huomioida pienten kuntien mahdollisuus hyödyntää yhteisiä resursseja ja osajia sidosyksikköyhteistyöllä.

Muutoksessa tulisi huomioida alue- ja kuntakohtaiset erot, sekä näillä alueilla oleva markkinan erilaisuus. Muutos johtaa siihen, että jo valmiiksi isot julkistoimijat voivat jatkaa omistustaan in house -yhtiössä toisin kuin pienet kunnat, jotka eivät pysty jatkamaan yhteistyöllä saadun palvelun puitteissa.

Erityisesti sidosyksikköä tulisi voida käyttää huoltovarmuuden kannalta tärkeisiin palveluihin sekä tilanteessa, jossa alalla ei ole toimivaa markkinaa. ICT-palveluiden osalta poikkeukset turvaisivat erityisesti pienten kuntien tieto- ja kyberturvallisuutta sekä varautumista kyberuhkiin ja hybridi-vaikuttamisen riskeihin. Yksi mahdollinen tapa määritellä poikkeus olisi myös KKV:n ehdotuksen mukaisesti sallia sidosyksiköillä pienempiä omistusosuuksia kuin 10 %, kunhan sidosyksikön liikevaihto pysyisi riittävän alhaisena.

Turvallisuus ja huoltovarmuus

Vastaako esitys turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeviin tarpeisiin? Onko esitetty muutos riittävä keino varmistaa turvallisuuden toteutuminen hankinnan elinkaaren aikana ottaen huomioon EU-hankintadirektiivien reunaehdot, sekä muu turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeva sääntely?

Uudistus on erityisen haitallinen huoltovarmuuden kannalta keskeisille kunnan osaomistamille infrayhtiöille, kuten Turun Seudun Vesi Oy (TSV), Turun Seudun Puhdistamo Oy (TSP), Lounais-Suomen Jätehuolto Oy (LSJH) tai Loimi-Hämeen Jätehuolto Oy. Yhtiöiden taustalla on mittavat investoinnit, joilla turvataan muun muassa kuivien kesien vedensääntäminen tai kiristyvien ympäristönormien vaatimusten mukainen jätevesien käsittely. Vesihuoltolain 5 §:n mukaan kunnan tulee kehittää vesihuoltoa alueellaan yhteistyössä muiden kuntien kanssa.

Markkinaehtoisten palveluiden saatavuus vaihtelee ja loppukädessä kunnalla on lakisääteinen velvoite järjestää palvelut myös silloin, kun markkinaehtoista palvelua ei ole saatavilla. Kuntien omistamat yhtiöt ovatkin keskeisiä varautumisen näkökulmasta. Yhtiöissä kuntakohtaiset ratkaisut on korvattu seudullisella yhteistyöllä, mikä mahdollistaa taloudellisesti yksittäistä kuntaa järkevämmän ratkaisun. Yhtiöt kilpailuttavat markkinoilta tukipalvelut, esimerkiksi Lounais-Suomen jätehuolto kilpailuttaa jätekuljetukset.

Markkinaehtoisten palveluiden saatavuus vaihtelee ja kunnalla on lakisääteinen velvoite järjestää palvelut myös silloin, kun markkinaehtoista palvelua ei ole saatavilla. Kuntien omistamat yhtiöt ovat keskeisiä varautumisen näkökulmasta. Yhtiöissä kuntakohtaiset ratkaisut on korvattu seudullisella yhteistyöllä, mikä mahdollistaa taloudellisesti yksittäistä kuntaa järkevämmän ratkaisun. Yhtiöt kilpailuttavat markkinoilta tukipalvelunsa.

Lakiluonnoksen 2 §, 71 §, ja 81 § ovat tarpeellisia lisäyksiä hankintalakiin. Erityisesti 81 §:n mukainen harkinnanvarainen poissulkumahdollisuus sulkea pois tarjoaja ”jonka luotettavuus on todettu siinä määrin riittämättömäksi, että kansalliselle tai paikalliselle turvallisuudelle aiheutuva riski olisi ilmeinen”. Huomiota tulisi kiinnittää siihen, että laki varmasti mahdollistaa sen, että kansallisen viranomaisen antama ohje tai tulkinta korkean riskin toimittajasta, tuotteesta tai palvelusta riittää sulkemaan tällaisen tarjoajan pois tarjouskilpailusta.

Rikosrekisteriotteen pakollisuudesta luopuminen

Rikosrekisteriotteiden pakollisesta käytöstä luopumista koskevan ehdotuksen tavoitteena on sujuvoittaa hankintamenettelyjä ja vähentää hallinnollista taakkaa.

Esitetty muutos on kannatettava. Rikosrekisteriotteiden pyytämistä koskeva velvollisuus on merkinnyt huomattavaa hallinnollista taakkaa sekä ajallista viivettä hankintojen tekemisessä. Rikosrekisteriotteiden pakollisesta tarkistamisesta luopuminen on ainoa mietinnössä esitetty kuntia koskeva norminpurkumekanismi.

Rikosrekisteriotteiden sijaan pyydettävä vakuutus ei kuitenkaan ratkaisevasti helpota hankintayksikön asemaa, sillä vakuutukset on edelleen vaadittava ja tarkastettava tietyltä henkilöpiiriltä. Vakuutuksiin liittyy samoja tietosuojan liittyviä kysymyksiä kuin rikosrekisteriotteisiin.

- **Missä määrin muutos vaikuttaa hallinnolliseen taakkaan yhtäältä hankintayksiköiden ja toisaalta tarjoajien kannalta ja edistää näitä tavoitteita?**

-

Hankintojen ilmoittaminen

Mitkä ovat näkemyksenne hankintojen ilmoittamista koskeviin muutoksiin? Lisäävätkö ehdotetut muutokset hankintojen avoimuutta tarkoituksenmukaisella tavalla?

Jälki-ilmoitusvelvoitteen laajentaminen lisää edelleen hankintayksiköiden hallinnollista työtä. Kyse ei ole mietinnössä esitetystä pykälän täsmentämisestä, vaan työmäärällisesti merkittävästä muutoksesta. Kansallisten hankintojen kilpailuttaminen on aiemmin säädetty tietoisesti kevyemmäksi, kuin mitä hankintadirektiivissä on EU-hankintojen osalta edellytetty. Esitetty muutos kansallisten hankintojen jälki-ilmoittamiseen liittyy valtionvarainministeriöissä valmistelussa olevaan kansalliseen hankintatietovarantoon, jonka laajuudesta ja sisällöstä sekä siihen liittyvistä tietovelvoitteista ei ole varmuutta hankintalain työryhmätyön aikana tai vielä valmistelun edetessäkään. Työryhmämietinnössä esitetty 30 päivän aika hankintasopimuksen tekemisestä on

yhtä tiukka kuin nykyisellään EU-hankinnoissa. Velvoite ja siitä seuraava työmäärä huomioon ottaen julkaisuaikaraja on täysin kohtuuton muutos vain siltä varalta, että tietoja voisi mahdollisesti hyödyntää tulevaisuudessa.

Muut huomiot

Suunniteltu muutos on vaikutuksiltaan erittäin merkittävä ja koskettaa jokaista kuntaa ja hyvinvointialuetta. Vaikuttavuusarvioinnissa olisi tullut huomioida ainakin toimialakohtaiset, kuntakohtaiset, alueelliset ja väestöpohjan mukaiset vaikutukset. Muutosten aiheuttama työmäärä on kohtuuton. Jokainen kunta joutuu tarkastelemaan useiden palveluiden tuottamistavat uudelleen, tekemään omistusjärjestelyitä, palkkaamaan lisää henkilöstöä tai käyttämään ulkopuolisia konsulttipalveluita, neuvottelemaan uudelleen ja solmimaan uusia sopimuksia sekä kilpailuttamaan uudelleen palveluja. Muutoksen hallinnollinen taakka ja kustannukset tulevat olemaan valtavat. Vaikutusten arviointia ei olisi pitänyt jättää lausunnon antajien tehtäväksi, vaan olisi tullut huomioida jo valmistelun yhteydessä.

Maskun kunta katsoo, että sopimusvapaus järjestää lakisääteisiä tehtäviä yhdessä muiden kuntien kanssa tulee säilyttää ja mahdollisille muutoksille varata riittävä siirtymäaika. Erityisesti kriittiseen infrastruktuuriin ja huoltovarmuuteen liittyvät sidosyksiköt on välttämätöntä jättää lakiesityksen ulkopuolelle.

Maskun kunta kuitenkin korostaa, että se ei hyväksy, eikä kannata ylihintaisia tai tervettä kilpailua muuten vääristäviä sidosyksikköjärjestelyjä. KKV:n yksityiskohtainen ja perusteltu esitys Sarastia-tapauksessa osoittaa, etteivät hankintalain sidosyksikkösäännökset välttämättä kaipa selkeyttämistä. Myös unionin tuomioistuimien on selventänyt määräysvallan käsitettä tuomioissaan. Tämän vuoksi Maskun kunta katsoo, että oikeuskäytäntöä sidosyksikön osakkaiden määräysvallasta sidosyksikköön on riittävästi, eivätkä hallitusohjelmaan kirjatut sidosyksikkösäännösten tiukennukset ole tarpeellisia.

Maskun kunta on jo nykyisellään hankintapolitiikassaan painottanut yrittäjämyönteisyyttä, ja tehnyt aina sidosyksikköjärjestelyjä ja -hankintoja erityistä harkintaa ja perusteellista markkinakartoitusta noudattaen.

Maskun kunta

Kunnanhallitus

Raiskila Miira
Maskun kunta - Kunnanhallitus

